Covenant & Conversation

FAMILY EDITION

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

BEREŞIT • בראשית

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (זצ"ל) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Yaradan ve Erets Yisrael

● Bu özet, Rabi Sacks'ın **RabbiSacks.org/covenant-conversation/bereishit/creation-and-israel** adresinden erişebileceğiniz bir yazısından uyarlanmıştır.

Raşi'nin, Humaş (Tora'nın Beş Kitabı) üzerindeki açıklamalarında ortaya attığı ilk soru "Tora neden Yaratılış anlatımıyla başlamıştır?" şeklindedir. Verdiği cevap büyüleyicidir: Tanrı, Erets Yisrael'i Avraam'a yedi kez, Yitshak'a bir kez ve Yaakov'a üç kez vaat edecektir. Bereşit kitabını tamamlamamızdan kısa bir süre sonra, Moşe'nin "süt ve balın aktığı ülke" hakkında bildirim aldığını okuyacağız. Bunun ardından Tora'nın geri kalanı, tümüyle, Yahudi yolculuğunun varış noktası olan Erets Yisrael hakkındadır.

Eğer Tora'nın merkezi teması, Ülke hakkındaki vaat ise, o zaman Tora'nın başının da bir şekilde bu temayla ilişkili olması gerekir. İşte, Raşi'nin, Tora'nın ilk pasuğu hakkındaki açıklamasında, Tora'nın neden Yaratılış anlatımıyla başladığına açıklık getirmesinin sebebi budur:

> Böylece, eğer dünyanın ulusları Yisrael'e "Ülke'yi zorla aldınız" derlerse, Yisrael onlara "Tüm dünya A-Şem'e aittir. Onu O yaratmıştır... ve [Ülke'yi de] Kendi İsteği ile bize vermiştir" diyebileceklerdir.

Dolayısıyla, Yaratılış anlatımı, Erets Yisrael ile sıkı bir bağlantı içindedir. Yahudi Halkı'nın Erets Yisrael ile olan bağlantısının, aklın alabileceği en yüksek kaynaktan, evrenin Hükümranı'ndan, her şeyin Yaratıcısı'ndan geldiğine işaret etmektedir.

Ve bu noktada bariz bir soru ortaya çıkmaktadır. Bir inanç sisteminin belli bir ülkeye bağlı olmasına ne gerek vardır? Özellikle de monoteizm bağlamında bu, kulağa oldukça saçma gelmektedir. Hiç şüphe yoktur ki, her yerin Tanrı'sına her yerde ibadet edilebilmelidir. Bunun cevabı şöyledir: Yahudilik öncelikli olarak kolektif kurtuluşla, yani güçlünün zayıfı köleleştirdiği bir yer olan Mısır'ın karşıtı olacak bir toplum yaratmanın nasıl bir şey olduğuyla ilgilidir. Tora, adaletin hüküm sürdüğü ve her bireyin, Tanrı'nın suretini taşıyan biri olarak tanındığı özgür bir toplumu öğretmektedir.

Bizler sosyal canlılarız. Bu nedenle Tanrı'yı toplumun içinde buluruz. Tora'nın çok sayıdaki emrinin temel yapısı üzerinde dikkatle düşündüğümüz zaman keşfettiğimiz şey budur. Bu emirler içinde, adli yargı kurumları, savaş kuralları, toprak sahipliği, işçi-işveren ilişkileri, fakirlerin refahı, borçların Şemita ile periyodik olarak iptali yer alır.

Kanunlar toplumu şekillendirir ve bir toplumun, mekâna ihtiyacı vardır. Mukaddes bir toplumun mukaddes bir mekâna, bir kutsal toprağa ihtiyacı vardır. Bu nedenle Yahudilerin ve Yahudiliğin, kendi ülkelerine ihtiyaçları vardır.

Büyük bölümünde Yahudilerin sürgünde yaşadığı dört bin yıllık süreç içinde, antlaşma halkı yeryüzünün her yanına saçılmıştı. Yahudilerin hiçbir zaman yaşamadığı hiçbir ülke yok gibidir. Ama işte, tüm bu ülkeler içinde, onların, neredeyse diğer her ulusun kanıksadığı şeyi – kendi inançları doğrultusunda kendi toplumlarını yaratmak – yapabildikleri tek bir ülke olmuştur.

Tora'nın ön kabulü, Tanrı'nın, eğer genel olarak her yerde bulunabiliyorsa, belirli bir yerde de bulunabiliyor olması gerektiği yönündedir. Tıpkı Yaratılış anlatımında Şabat'ın kutsal zaman olması gibi, aynı şekilde, Erets Yisrael de Tora'nın bütünü boyunca kutsal mekândır. Bu nedenle, Yahudilikte inanç bir ülkeyle ve ülke de bir inançla bağlantılıdır.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Tanrı'nın dünyayı nasıl yarattığını bilmek bize neleri öğretebilir?
2. Diaspora'da uygulanan Yahudilikle Erets Yisrael'de yaşayanların gözettiği Yahudilik arasında bir fark olduğunu düşünüyor musunuz?
3. Sizce günümüzde Yisrael Devleti "antik Mısır'ın karşıtı olan bir toplum" niteliğinde midir?

Kısaca Peraşa

Bereşit *peraşası* tüm Tora'mızın açılış perdesi niteliğindedir. Tanrı dünyayı altı günde yaratmış, yedinci günü istirahat günü olarak ilan etmiştir. Altıncı günün sonunda Tanrı, erkek ve kadını, yaratmaları, esin vermeleri ve etraflarındaki dünyayı takviye etmeleri için Eden Bahçesi'ne yerleştirir. Bahçede tam bir özgürlüğe sahip olan Adam ve Hava için sadece tek bir kural vardır: Bahçenin ortasındaki ağaçlardan yemeyin.

Ne yazık ki, Adam ve Hava nefislerine yenilirler ve yasak ağacın meyvesinden yerler. Ağır çalışmayı gerektirecek bir yaşamla lanetlenerek, dünyada kendi yollarını çizmek üzere bahçeden kovulurlar.

Dünyanın ilk çiftinin iki oğlu olur: Kayin ve Evel. Bir gün Evel, en kaliteli kuzusunu Tanrı'ya bir *korban* olarak getirir. Kayin de bir *korban* getirir, ama bu, Evel'in getirdiğiyle boy ölçüşebilecek kalitede bir sunu değildir. Tanrı, Evel'in *korbanını* kabul eder, ama Kayin'inkini reddeder. Kıskançlık krizine kapılan Kayin, kardeşini katleder. Bunun karşılığında, kabahatiyle mimlenmiş bir halde ömür boyu göçebe bir yaşam sürmekle cezalandırılır.

Peraşa, insan ırkının ilk on nesline dair bir kronolojiyle sona erer.

Peraşadan Simalar

Tanrı: Dünyanın mimarı; bir sözle yaşam kıvılcımını yakar.

Adam: Dünyadaki ilk insan; daima tırnaklarının altında kir ve gözlerinde merak vardır.

Hava: Dünyanın ilk kadını; ilgiyle sorgulayan ve kuralları bozmaktan çekinmeyen biri.

Yılan: Sinsi bahçe dedikoducusu; kışkırtıcı hikâyeler ve şaibeli önerilerle dolu.

Kayin: İlk bitki yetiştiricisi; ama kıskançlık krizlerine yatkın.

Evel: Trajik kaderinden bihaber, elindeki çoban asasıyla nazik bir ruh.

Peraşadan Felsefe

Bu haftaki yazısında, Rabi Sacks, ülke, inancımız ve bir toplum olarak nasıl yaşadığımız konuları arasındaki özel ilişkiye ışık tutmaktadır. Gerçekten inançlarımıza uygun şekilde yaşamak için, kendi ülkemize ihtiyacımız vardır ve bu ülke Erets Yisrael'dir.

Bu yazıdan öğrenebileceğimiz bir nokta da, Yisrael devletinin Yahudi anavatanı olarak var olmasına ne gerek olduğunu sorgulayan kişiler karşısında nasıl durmak gerektiğidir. Rabi Sacks'ın işaret ettiği üzere, birçok kişi fiilen bizimle aynı Tanrı'ya – Avraam'ın Tanrısı'na – inanmaktadır. Onlara, Hıristiyanlık ve İslam'dan farklı olarak, Yahudiliğin hiçbir zaman dünyayı ele geçirmeyi veya bir imparatorluk kurmayı hedeflememiş olduğu gerçeğini işaret edebiliriz.

Biz yalnızca, sınırları belli olan küçük bir ülkeyi, Bizzat hepimizin inandığı Tanrı tarafından Bene Yisrael'e vaat edilmiş olan ülkeyi istemekteyiz. Ama bu konudaki kendi avukatlık sorumluluklarımız hakkında nasıl düşünmemiz gerekir? Gelin bunu, Peraşadan Pratiğe kısmında daha geniş bir şekilde ele alalım!

Peraşayla Oyun

Gelin "İki Gerçek ve Bir Palavra" oynayalım. Hilekâr bir dilin sonuçlarıyla yüzleşmek durumunda kalmış olan iki Peraşa Siması Adam ve Hava'dan farklı olarak, bu oyunda, gerçeği bükmenin herhangi bir cezası yok!

Her oyuncu, kendi sırası geldiği zaman kendisi hakkında iki gerçek ve bir yalan söyleyecek. Bunu yaparken, hangisinin yalan olduğunu açığa vurmayacak şekilde yüz ifadesini sabit tutacak. Diğer oyuncular, hangi cümlenin yalan olduğunu tahmin etmeye çalışacaklar.

İkinci aşamada, Yisrael Devleti veya Yahudi Halkı'nın tarihi hakkında iki gerçek ve bir palavra üretmeye çalışın.

Peraşadan Bilmece

S: Raşi'yle Humaş öğrenen ilk kişi kimdir?

A. Hileli bir soru. Çünkü kulağa, Humaş'ı Raşi'nin açıklamaları eşliğinde öğrenen ilk kişinin kim olduğu soruluyor gibi gelebilir. Ama sorunun cevabı: Raşi'nin babası. Ne de olsa Raşi'nin küçüklüğünden itibaren babası onunla birlikte Humaş öğrenmiştir. Dolayısıyla Raşi'yle birlikte Humaş öğrenen ilk kişi babasıdır!

Peraşadan Pratiğe

Gelin, Bereşit peraşasından öğrenebileceğimiz temel bir dersi açığa çıkaralım. Kayin ve Evel'in hikâyesini biliyorsunuz, değil mi? Tanrı Evel'in korbanını kabul ettiği zaman Kayin kıskançlığa kapılmış, maalesef işler çığırından çıkmış ve sonunda Kayin kardeşinin canını almıştı. Kardeşler arasındaki rekabetin olası en ağır örneği denebilir! Tanrı Kayin'e kardeşine ne olduğunu sorduğunda, Kayin, o klasik sözlerle karşılık vermişti: "Kardeşimin bekçisi miyim ben?"

Peki, ya Kayin'in bu sert cevabını bir yaşam dersine, önem taşıyan bir mitsvaya dönüştürmeye ne dersiniz?

Gelin, birbirimiz için sorumluluk almak, insan kardeşlerimizin – özellikle de, Evel gibi, sevgi ve desteğimize en çok ihtiyaç duyanların – "bekçileri" gibi davranmak konusunda ciddi olalım. Cemaatimizin ve inancımızın parıldamasını sağlayacak olan budur. Ve biliyor musunuz? Rabi Sacks bu güzel fikri, Erets Yisrael ile, kolektif "evim güzel evim"izle ilişkilendirmektedir.

Gelin, her Yahudi'yi, nerede olursa olsun, kendi kız veya erkek kardeşimiz olarak görelim. Yisrael'i savunmak – buranın, yuvamız olması için bize Tanrı'nın vermiş olduğu küçük bir ülke olduğunu vurgulamak – özünde, "kardeşimizin bekçisi" olarak rolümüzü yerine getirmemiz anlamına gelir.

Peki, buradaki pratik mitsva nedir? Yisrael hakkında, onun büyüleyici tarihi ve ortak inancımızda oynadığı hayati rolü hakkında daha çok şey öğrenin. Sonra da, Yisrael'e ve orada yaşayanlara bağlanmak, onlar için avukatlık yapmak ve onlara değer vermek için yollar arayın. "Kardeşinizin bekçisi" olma ruhunu yaşayın ve gerçekten de derin ve uzaklara erişen bir ideali gerçekleştirmiş olacaksınız.

1. Birçok kez sosyal medyada Yisrael devleti hakkında yayılan dezenformasyonla karşılaşabiliyoruz. Sizce bunlara hangi yollarla karşı koyulabilir?
2. Yisrael devleti için avukatlık yaptığımız zaman bu devletin tarih ve kültürü hakkında bilgi ve anlayış sahibi olmak neden önemlidir?

Parsha Anlatısı

David Ben-Gurion: Bir Ulusu Şekillendiren Genç Vizyoner

Hikâyemiz, 1886 yılında Polonya'nın Plonsk kentinde David Gruen adıyla doğmuş olan David ben Gurion'la başlıyor.

Henüz onlu yaşlarında bir gençken bile David, Yahudi devleti idealleriyle doluydu.

O yıllarda Palestine adıyla bilinen Erets Yisrael'de bir Yahudi anavatanı için tutkuyla yanıp tutuşan genç bir David hayal edin.

Sadece 14 yaşındayken kendini tümüyle bu ideale adamış ve hevesle bir gençlik kulübüne katılmıştı. Bu sanki kendi kabilesini bulmak gibiydi; herkesin aynı hayali – kendilerine ait olacak ve bir ulusun tohumlarını atacakları bir ülkeye dair hayali taşıdığı bir yerdi.

İşte hikâyenin ilginç hale geldiği nokta da budur. 1906 yılında, sadece 20 yaşındayken, David, Filistin'e doğru ilk macerasına çıktı. Unutmayın ki burası, bizim bugün bildiğimiz ve sevdiğimiz Yisrael değildi. David, bataklık ve çöl halindeki bir toprakta çiftçi olarak çalışırken inanılmaz zorluklarla yüzleşmek durumunda kaldı. Ancak yine de sebat etti; bu yabancı, ama tuhaf bir şekilde tanıdık da olan ülkenin meydan okumalarını cesaretle göğüsledi.

Yıllar ilerledikçe, çeşitli örgütlerin kademeleri arasında yükselen, dikkat çekici bir unsur haline geldi.

Kısa süre içinde David ben Gurion, bu hareketin kilit liderlerinden biri ve nihayet Yisrael devletinin ilk başbakanı oldu. Böylece işte size, mütevazı bir başlangıca sahipken vizyoner bir lidere dönüşmüş olan genç bir hayalperestin yolculuğunun kısa bir özeti.

David ben Gurion bize, büyük hayaller kurmanın ve bundan da büyük bir çalışma ortaya koymanın ne demek olduğunu göstermiştir.

Mirası günümüzde de hâlâ ışıl ışıl parlamakta ve bize, tıpkı o zamanlarda kendisinin yaptığı gibi, kendi hayallerimiz uğruna çaba göstermeye devam etmemiz için ilham vermektedir.

The Covenant & Conversation Family Edition, Sara Lamm tarafından yazılmıştır. | © The Rabbi Sacks Legacy 2023

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zamanüstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks.